

Вуди Ален
А ПРОПО НИШТО

ИЗДАВАЧКИ ЦЕНТАР ТРИ

ул. Орце Николов 93/1, Скопје, РС Македонија

тел. +389 2 3245 622

e-mail: tri@kniga.com.mk

www.kniga.mk

Основач Винка Саздова, 1999

Главен уредник	Бојан Саздов
Арт директор	Александар Саздов
Маркетинг	Љубомир Саздов

Наслов на оригиналот
Woody Allen
APROPOS OF NOTHING

Copyright © Skyhorse Publishing, Inc. 2020
Copyright © за македонското издание
Издавачки центар ТРИ, 2020

Превод од англиски
Офелија Ковилоска

Сите права се заштитени. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатувач, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без писмена согласност од издавачот.

Вуди Аллен

А ПРОПО НИШТО

*За Сун-Ји, најдобрӣа на све̄ио̄ӣ.
Ми јадеше од рака, а дури њо̄ӣоа забележав
дека ми ја нема ракаӣа.*

Ни јас, како Холден, немам некоја посебна желба да навлегувам во сите тие глупости во стилот на Дејвид Коперфилд, иако, во мојот случај, некои работи во врска со моите родители можеби ќе ви бидат поинтересни отколку да читате за мене. На пример, татко ми, роден во Бруклин кога таму имало само фарми и ништо друго, бил собирач на топчиња за раниот тим на бруклинските „Доџерс“, измамник на билјард, раководител на обложувалница, ситен ама жилав Евреин со шизички кошули и со фризура залижана како кожен шлем во стилот на Џорџ Рафт. Не се запишал во средно училиште, на шеснаесет години се пријавил во Воената морнарица, бил член на стрелачкиот вод кога погубиле еден американски морнар затоа што силувал локална девојка. Освоил медал во стрелаштво, секогаш уживаше да го повлекува чкрапалото и носеше пиштол до денот кога умре, на стогодишна возраст, со бујна сребрена коса на главата и со совршен вид на двете очи. Една ноќ во текот на Првата светска војна неговиот брод бил погоден од граната на морската шир во ледените европски води. Бродот потонал. Сите што биле на него се удавиле, освен тројца што успеале да допливаат до брегот оддалечен повеќе километри. Татко ми бил еден од тие тројца што успеале да го совладаат Атлантски Океан. Ете колку малку недостигало никогаш да не се родам. Војната завршила. Таткото на татко ми имал печалено некоја пара и секогаш го разгалувал, бесрамно фаворизирајќи го во однос на брат му и на сестра му, кои беа недоветни. И не претерувам кога велам недоветни, тие буквално беа такви. Како дете, секогаш мислев дека сестра му личи на некој циркуски изрод со микроцефалија. Брат му, слабуњав, нездраво блед и

со дегенериран изглед, се моткал околу улицата „Флетбуш“ продавајќи весници додека не се разлеал сосем како некоја бледа сенка. Бледо, побледо, аш, го нема. Па така, таткото на татко ми му купил на својот омилен син морнар навистина фраерска кола со која татко ми се развозувал низ Европа непосредно по завршувањето на Првата светска војна. Кога се вратил дома, стариот негов, мојот дедо, во меѓувреме додал неколку нули на својата банкарска сметка и пушел пури „корона“. Тој бил единствениот Евреин вработен како трговски патник во една голема компанија за кафе. Татко ми вршел ситни работи за него и еден ден, додека пренесувал некои вреќи кафе, поминал покрај зградата на судот, а од неа по скалите слегувал Кид Дропер, голема фаца меѓу гангстерите од тоа време. Кид влегол во една кола, а некој третокласен сурат што се викал Луи Кoen скокнал на колата и втерал четири куршуми низ прозорецот додека татко ми стоел таму и се царел. Стариот мој многупати ми ја раскажуваше за добра ноќ таа приказна што ми беше многу повозбудлива од Снежана сосе сите седум цуџиња.

Во меѓувреме, таткото на татко ми, настојувајќи да прерасне во крупен капиталист, купува голем број такси-возила и неколку киносали, вклучувајќи го и киното „Мидвуд“ во кое јас подоцна ќе поминам голем дел од детството бегам од реалноста, ама за тоа ќе зборувам попосле. Прво треба да се родам. За жал, пред да се случи тој мал космички кадар, татко му на татко ми, во напад на манијакална еуфорија, почнува сè поризично да вложува на Волстрит и сигурно веќе ви е јасно каде води тоа. Еден четвртик на Берзата ѝ се случило истото што му се случи на Големиот Броди и дедо ми, коцкариште каков што бил, паднал во инстант сиромаштија. Отишле такси-возилата, отишле киносалите, газдите на компанијата за кафе скокале од прозорци. Татко ми, кој ненадејно бил доведен во ситуација самостојно да си ја обезбедува неопходната дневна доза калории, бил принуден сам да се пробива; возел такси, водел сала за билјард, вршел разни измами и организирал обложувања. Лете му плаќале да оди во Саратога и таму да води сомнителен бизнис со коњски трки за Алберт Анастасија. Од летата што ги поминал таму имаше произлезено друга серија приказни за добра ноќ што ми ги раскажуваше. Леле,

колку го сакал тој живот! Фини алишта, големи дневници, секси жени, а потоа некако ја запознал мајка ми. Оп, стоп! Како завршил со Нети е мистерија од рангот на темната материја. Тие беа две толку спротивни личности, исто толку лошо спарени како да си ги спарил Хана Арент и Натан Детроит; не се согласуваа за ниедна тема освен за Хитлер и за моите оценки. Па сепак, и покрај сета таа вербална кланица, останаа во брак седумдесет години – а речиси сум убеден дека тоа го направија само од чист инает. Сепак, сигурен сум дека се сакаа на свој начин, начин што им е познат можеби само на неколку племиња човекојадци на Борнео.

Во одбрана на мама морам да речам дека Нети Чери беше прекрасна жена; остроумна, вредна, пожртвувана. Беше верна, полна љубов и чесна, ама не беше... па, ајде да го речеме тоа така, не беше физички привлечна. Еднаш, многу години подоцна, кога реков дека мајка ми личеше на Граучо Маркс, луѓето мислеа дека се шегувам. Кон крајот на животот страдаше од деменција и умре на деведесет и шест години. Дури и таква загубена со умот каква што стана, до крајот не ја загуби својата способност да мрмори, нешто што го имаше претворено во вистинска уметност. На тате, кој до деведесет и кусур години беше како прч, никогаш ниедна грижа за ништо и за никого не му го нарушила сонот. Ниту пак една единствена мисла му ги нарушуваше будните часови. Неговата филозофија се сведувааше на тоа дека, ако си го немаш здравјето, немаш ништо – мудрост подлабока од целата комплексност на западната филозофија, концизна како оние мудрости од колачињата на судбината. Па затоа си го чуваше доброто здравје. „Ништо не ме тревожи“, се фалеше тој. „Премногу си глупав за да те тревожи нешто“, стрпливо се обидувааше да му објасни мама. Мама имаше пет сестри, која од која погрда, а мама беше можеби најгрдата во тоа јато. Ајде да го речеме тоа вака: Фројдовата теорија за Едип, според која сите ние, мажите, потсвесно сакаме да си ги убиеме татковците и да се ожениме за нашите мајки, треснува во бетонски сид кога станува збор за мајка ми.

Тажно е, ама иако мајка ми беше многу подобар родител, многу поодговорна, почесна и позрела од мојот не толку морален татко швалериште, него го сакав повеќе. Сите го сакаа. Претпоставувам затоа што беше мил човек, потопол, посклон да покаже фи-

зичка нежност, додека мајка ми беше строга и решителна. Токму таа го зачува семејството од пропаст. Работеше како книговодител во една цвеќарница. Го водеше домаќинството, готвеше, ги плаќаше сметките и се грижеше секогаш да има свежо сиренце во стапиците за глувци додека татко ми од паричникот вадеше дваесетки што не можеше да си ги дозволи и ми ги пикаше во џебот додека спиев.

Во ретките ситуации во текот на годините кога тој ќе ги погодеше броевите на илегалните лотарии, сите ние дебело се омрсувавме. Тате играше на тие лотарии буквално секој ден, и да врне и да вее. Тоа беше најблиското нешто до религиозна посветеност до кое стигна во текот на својот живот. А без оглед на тоа дали ќе излезеше со еден долар или со сто долари, потрошуваше сè до последната пара додека да се врати дома. За што? Па, за алишта и за други неопходни работи, на пример, за фризирани топчиња за голф што се тркалаа чудно и што тој ги користеше за да ги мами своите другари. И ги трошеше за мене и за сестра ми Лети. Нè разгали со истата великодушна слобода со која неговиот татко го разгалил него. На пример, едно време татко ми работеше на улицата „Бауери“ како келнер во ноќната смена и не работеше за плата туку само за бакшишот. Па сепак, секое утро кога ќе се разбудев – на тоа време бев средношколец – на мојата ноќна масичка имаше пет долари. Другите деца што ги познавав добиваа педесет центи, најмногу еден долар џепарлак неделно. Јас добивав пет долари дневно! Што правев со нив? Јадев надвор, купував магионичарски прибор, го финансирав своето играње на комар или барбут.

Станав магионичар аматер затоа што сакав сè што беше поврзано со магијата. Секогаш ме привлекувало сè што налага осамување, како што се вежбањето на магионичарски трикови, свирењето на хорна или пишувањето, зашто тоа ми овозможуваше да не морам да се мешам со други луѓе кои, од необјасниви причини, не ги сакав и на кои не им верував. Велам „од необјасниви причини“ затоа што потекнувам од големо семејство со широк круг роднини полни меѓусебна љубов, а сите тие беа добри кон мене. Како да сум се родил генетски предодреден да бидам гнида. Во меѓувреме, седев сам и вежбав трикови со карти и трикови

со парички, вежбав манипулации со шпилот карти, наместено мешање, наместено сечење, делење од дното, криење на карти во дланката. И така, како на некој што се родил гнида, не ми требаше многу за да стигнам од извлекувањето на зајак од шешир до сознанието дека можам да мамам на карти. Бидејќи ја имав наследено нечесната ДНК на татко ми, наскоро почнав да мамам на покер и да ги чистам наивните местејќи го делењето или сечењето на картите и собирајќи им го џепарлакот на сите.

Ама доста за мене и за тоа каков неранимајко бев уште од најмлада возраст. Сакав да ви ги претставам моите родители и уште не сум стигнал до оној дел кога мама го роди својот мал никаквец. Татко ми си тераше живот од бајките, а мајка ми – која по силата на околностите мораше да ги решава сите сериозни проблеми поврзани со секојдневното преживување – беше целата обземена од работата и не беше ни забавна ни интересна. Беше многу паметна, ама не во академската смисла на зборот, и беше прва што укажуваше на таа разлика, гордеејќи се со својот „здрав разум“. Искрено, јас мислев дека е премногу строга и наметлива, ама тоа произлегуваше оттаму што таа сакаше јас „да постигнам нешто“. Еднаш ги виде резултатите од еден тест за интелигенција што го направив кога имав пет-шест години и, иако нема да ви го кажам резултатот, тој ја импресионира мајка ми. На моите родители им препорачаа да ме запишат во колеџот Хантер, специјално училиште за натпросечно надарени деца, ама секојдневното долго возење со воз од Бруклин до Менхетен беше премногу напорно за мајка ми и за тетка ми кои наизменично ме водеа до метрото. Па затоа ме пикнаа назад во ОУ 99, училиште за потпросечни учители. Ги мразев сите училишта и веројатно ќе добиев малку или ништо од Хантер ако останев таму. Мајка ми вечно ме малтретираше со тоа дека имам толку висок коефициент на интелигенција и дека не сфаќа како може да бидам толку никаков ученик? Пример за мојата никаквост како ученик: во средно училиште две години слушав настава по шпански јазик. Кога се запишав на Њујоршкиот универзитет, успеав да се изборам за дозвола да се запишам на почетен курс по шпански јазик – како да е тој јазик нешто сосем ново за мене. Ви се верува ли дека на крајот паднав на испитот?